

4. Teorie integrace, funkcionální a institucionální pojetí integrace.

Kompletní text k tématu viz:

FÁREK, Jiří; KRAFT, Jiří. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 9788073729103, **str. 235 - 243**

KUNEŠOVÁ, Hana a kol. *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy*. Praha : C. H. Beck, 2013. 3. vydání, **str. 176 – 194**

Obecně je **integrací** nazýván proces vytváření systému vyššího řádu z relativně samostatných systémů řádu nižšího. Dílčí systémy pak v tomto novém systému vystupující vstupují do vzájemné závislosti, čímž se jejich úroveň samostatnosti a nezávislosti snižuje. Podle rozsahu a intenzity vzájemné závislosti dílčích systémů mají tyto systémy vyšší nebo nižší stupeň integrace. Opakem integrace je **desintegrace**. Ekonomickou integraci je možné vymezit v souvislosti s akceptovatelnými ekonomickými názory jako důsledek dělby práce. Dělbá práce vede ve svém důsledku ke specializaci nejen jednotlivých výrobců – firem, ale – nejintenzivněji po druhé světové válce – ke specializaci národních ekonomik. Specializované národní ekonomiky využívají v důsledku uvedených skutečností rostoucích výnosů z rozsahu, a to ve dvojitým slova smyslu. V důsledku zvyšování množství vyrobené produkce dochází ke snižování nákladů na výrobu každého jednoho kusu. Tím dochází k růstu konkurenceschopnosti produkce a tím zároveň k růstu zisků.

Členění integrace na dva typy:

negativní integraci mající základ v odstraňování překážek, které brání rozvoji propojení ekonomik,

pozitivní integraci představující konstituování nástrojů a institucí, které mají umožnit fungování vytvořeného trhu.

Integrace jako proces – ve své podstatě vedoucí zejména k odstraňování cel mezi integrujícími se ekonomikami – měla přinášet ekonomický efekt v podobě intenzivnějšího růstu bohatství.

Kontrolní úkol:

Zopakujte si důsledky mezinárodního obchodu při selektivním odstraňování cel.

Funkcionální a institucionální pojetí integrace

Autoři **funkcionálního pojetí** mezinárodní ekonomické integrace spoléhají na schopnosti tržního mechanismu regulovat prostřednictvím objektivně působících ekonomických zákonů ekonomický vývoj vzájemně se hospodářsky propojujících zemí. Prakticky vylučují vědomé zásahy státních či nadstátních institucí do ekonomického procesu, považují je za nežádoucí.

Institucionální (dirigistické) pojetí mezinárodní ekonomické integrace vychází z předpokladu, že regulativní úloha státu či nadstátních orgánů se stává předpokladem a podmínkou ekonomického růstu jednotlivých zemí. resp. integrujícího se společenství. Vyslovení exaktní a jednoznačné definice ekonomické integrace je tedy obtížné, neboť zahrnuje celou řadu procesů, často rozporuplných. Každopádně však realita procesů probíhajících v zemích západní Evropy, ale i Jižní Ameriky umožňuje chápat **integraci jako koordinovaný proces odstraňování bariér mezi národními ekonomikami vedoucí k vytvoření ekonomiky společné**, tedy stavu, v němž pak dirigistický prvek koordinace postupně pozbývá významu, stejně jako v současnosti v ekonomikách národních.

Termín integrace vykazuje jistý stupeň nehomogenity nejen v souvislosti s jejím chápáním jako stavu a zároveň jako procesu, ale též z dalších – minimálně tří – hledisek.

První hledisko – podle způsobu vytváření integrujícího ekonomického komplexu rozlišujeme:

- **integraci horizontální**, kdy integrační procesy zahrnují zároveň všechna odvětví ekonomik integrujících se zemí,
- **integraci vertikální** (sektorovou), kdy integrační procesy propojují ekonomiky zprvu pouze ve vybraných odvětvích, i když i zde je cílem integrovat postupně odvětví všechna.

Druhé hledisko – podle teritoria můžeme odlišit integraci:

- **lokální**, realizující integrační procesy mezi několika málo zeměmi,
- **kontinentální**, zahrnující podstatnou část jednoho kontinentu,
- **globální**, propojující rozhodující část ekonomik světa.

Rozsah teritoria integrace je závislý na celé řadě okolností, z ekonomického hlediska je však možné vyzdvihnout především význam vlivu rozsahu teritoria – trhu na výnosy z rozsahu a dopravní náklady, které stojí svým způsobem proti sobě navzájem.

Třetí hledisko – podle stupně intenzity propojení ekonomik

Každému vývojovému stupni jsou dány určité charakteristické rysy a souvislosti mezi nimi, po jejichž plném rozvinutí může dojít k postupu do vyššího stadia. Jednotlivá stadia jsou adekvátní stupni vývoje ekonomického fenoménu – integrace, představují konkrétní úroveň propojenosti mezi integrujícími se zeměmi. Vymezit lze následující stupně:

- **Pásmo volného obchodu** představuje nejnižší úroveň integrace ekonomik.

Zúčastněné země se zavazují k **odstranění cel mezi sebou navzájem**. Vůči třetím zemím jsou však naprosto suverénní, což může vést – a v ekonomické praxi např. Evropské unie vedlo – k narušování fungování mezinárodního obchodu.

- **Celní unie** V rámci celní unie jsou odstraněna celní a jiná obchodní omezení (kvantitativní) mezi integrujícími se státy, bezcelní pohyb zboží a služeb a zároveň vytvoření **společné celní hranice** a jednotných celních sazeb vůči neintegrujícím se ekonomikám.
- **Společný trh** představuje propojení ekonomik, jež umožňuje nejen volný pohyb produkce, ale též volný pohyb kapitálu a práce (pracovníků). Tento **volný pohyb výrobních faktorů** vedoucí k racionálnější dislokaci zdrojů si pak zároveň vyžaduje sladění nejen daňové, ale i důchodové politiky.
- **Měnová unie** nebývá vždy vymezována jako samostatný integrační stupeň. S ohledem na význam uvedeného stupně propojení ekonomik pro další úspěšný rozvoj integrace má však toto vyčlenění smysl.
- **Hospodářská unie.** Předpokládá naplnění obsahu nižších integračních stupňů, přičemž jejími nejvýraznějšími momenty jsou **koordinace hospodářských politik členských států**, navazující na již existující společnou měnovou politiku, koordinovaný daňový systém a sociální politiku. V neposlední řadě dochází ke sjednocení hospodářského a sociálního zákonodárství, neboť pouhá koordinace zákonodárství do té doby realizovaná už nestačí.
- Dosáhne-li se koordinací národních ekonomik jednoty, došlo k **úplné integraci**, v rámci které národní ekonomiky vytvořily jedinou, **společnou ekonomiku**, někdy nazývanou termínem „**politická unie**“. Ta je charakterizovatelná jednou vládou

a společnými orgány vůbec, jednotným občanstvím a ostatními prvky typickými pro státní útvar.